

C-806/21. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2021. december 21.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága,
Hollandia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. december 14.

Vádhatóság:

Openbaar Ministerie

Büntetőeljárás alá vont személy:

TF

Az alapeljárás tárgya

A 273/2004/EK rendelet 8. cikkének (2) bekezdésében előírt, többek között a nagy mennyiségű kábítószer-prekursorok szállítására és birtoklására vonatkozó értesítési kötelezettség elmulasztásának vádja alóli felmentő ítélet ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítottnak tekintett, felrótt cselekménnyel kapcsolatban az a kérdés merült fel, hogy a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében használt „gazdasági szereplő” és „körülmények” fogalmakat tágan vagy szűken kell-e értelmezni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. A 273/2004 rendelet 2. cikkének d) pontja értelmében vett „gazdasági szereplőnek” kell-e tekinteni azokat a természetes és jogi személyeket, akik a jegyzékben szereplő anyagok forgalomba hozatalában oly módon vesznek részt, hogy ezt a részvételt a 2004/757 kerethatározat 2. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerint bűncselekménynek minősítendő cselekménynek kell tekinteni?

Ezen első kérdésre adott igenlő válasz esetén:

2a. Az első kérdésben említett gazdasági szereplő ilyen cselekményei a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti „körülményeknek” minősülnek-e?

2b. A 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „körülményeknek” minősülnek-e az olyan cselekmények, mint a jegyzékben szereplő anyagok átvétele, szállítása és tárolása, ha e cselekményeket nem azzal a szándékkal végzik, hogy ezeket az anyagokat harmadik személyek részére szállítsák?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A 273/2004/EK rendelet (1), (2), (3), (6), (10), (11), (12) és (13) preambulumbekkezdése, 1. és 2. cikke, 3. cikkének (1)–(4) és (6) bekezdése, 4. cikkének (1)–(3) bekezdése, 5., 7., 8., 10. és 12. cikke

A 2004/757/IB kerethatározat 1. cikkének 2. pontja, 2. cikke (1) bekezdésének d) pontja

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. és 48. cikke

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A Wet voorkoming misbruik van chemicaliën (a vegyi anyagokkal való visszaélés megakadályozásáról szóló törvény) 2. cikke

A Wet op de economische delicten (a gazdasági bűncselekményekről szóló törvény) 1. cikkének 1. pontja

Az Opiumwet (pszichotróp anyagokról szóló törvény) 2., 10. és 10a. cikke

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 TF (a továbbiakban: vádlott) egy saját nevére bérelt kisteherautóval több út során vegyi anyagokat (többek között sósavat és kénsavat) szállított Liège (Belgium) és különböző hollandiai címek között. Nem rendelkezett hihető vagy ellenőrizhető

magyarázattal e vegyi anyagok lehetséges jogszerű felhasználására vonatkozóan. A jelölés sokszoros hiánya ellenére a vádlott tudta, hogy vegyi anyagokról van szó, és az anyagokat baráti szolgáltatásként, fuvarozási szerződés nélkül szállította.

- 2 Megállapítható, hogy a vádlottnak tudnia kellett arról, hogy fennáll annak – az általa elfogadott – jelentős veszélye, hogy a szóban forgó vegyi anyagokat „kábitószer-prekurzorként” használják fel szintetikus kábítószeres tiltott előállításához.
- 3 Ezen egységes cselekmény miatt két bűncselekményt róttak a vádlott terhére, nevezetesen a pszichotróp anyagokról szóló törvény 10a. cikkének megsértését és a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében előírt körülmények bejelentésének az őt mint gazdasági szereplőt terhelő kötelezettség megszegését.
- 4 A fellebbezési eljárásban a vádlottat az első bűncselekmény miatt elítélték, a második bűncselekmény tekintetében azonban felmentették. A fellebbviteli bíróság a következőképpen indokolta ezt a határozatot.
- 5 A 273/2004 rendelet által bevezetett ellenőrzési rendszer célja az, hogy egyensúlyt teremtsen a vegyi anyagok tiltott kábítószeres gyártói által történő tiltott felhasználása és ezen anyagoknak a vegyipar által jogszerű célokra történő felhasználása között.
- 6 E célból a gazdasági szereplők számára bejelentési kötelezettséget írtak elő, amelynek értelmében a gazdasági szereplőknek jelenteniük kell az illetékes hatóságok részére minden olyan körülményt, amely alapján felmerül a gyanú, hogy az anyagokat esetlegesen eltéríthetik kábítószeres tiltott előállítása céljából.
- 7 A vádiratban említett „gazdasági szereplő” és „körülmények” fogalmak esetében abból kell kiindulni, hogy azokat a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti jelentésükben használták.
- 8 A vádlottat az első fogalom – a „gazdasági szereplő” – tág meghatározása alapján ilyennek lehet minősíteni. Mindazonáltal a vádlott cselekményeinek jellege és a cselekmények végrehajtásának körülményei a jelen esetben nem engednek a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése értelmében vett jelentendő „körülményekre” következtetni. Ennélfogva e felrótt bűncselekmény tényállási elemei sem teljesülnek, így e tekintetben felmentő ítéletet kell hozni.
- 9 E felmentő ítélet ellen az Openbaar Ministerie (ügyészség, Hollandia) felülvizsgálati kérelmet nyújtott be.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 10 A vádhatóság a felülvizsgálati eljárásban előterjesztett jogalapjában lényegében arra hivatkozik, hogy – a 273/2004 rendelet céljára tekintettel – a 273/2004

rendelet 8. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „körülmények” fogalmat tágan kell értelmezni.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 11 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem kiindulópontja az, hogy bizonyítást nyert, hogy a vádlott a pszichotróp anyagokról szóló törvény alapján büntetendő bűncselekményeket azáltal készítette elő, illetve segítette elő, hogy egy liège-i (Belgium) vegyi üzemből jegyzékben szereplő anyagokat hozott el, majd azokat különböző hollandiai helyszínekre szállította, és ott tárolta. Ezeket a cselekményeket többek között a 2004/757 kerethatározat végrehajtása érdekében büntetendővé tették, amely kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy minden tagállamnak biztosítania kell, hogy a prekursorok előállítása, szállítása és forgalmazása annak tudatában, hogy azokat tiltott kábítószer-gyártáshoz és előállításhoz fogják felhasználni, büntetendő legyen.
- 12 A felülvizsgálati eljárásban felmerült kérdés az, hogy a fellebbviteli bíróság tévesen mellőzte-e annak megállapítását, hogy a vádlott a magatartásával megsértette a gazdasági szereplőknek a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében előírt azon kötelezettségét is, hogy a jegyzékben szereplő anyagokkal kapcsolatos körülményeket be kell jelenteniük az illetékes hatóságoknak. E rendelkezés megsértését e rendelet 12. cikke szerint hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal kell büntetni, és ez a holland jog szerint gazdasági bűncselekménynek minősül.
- 13 Jelenleg az a kérdés merül fel, hogy az uniós jogalkotó kívánta-e, hogy egy (jogi) személy ugyanazon cselekmény (vegyi anyagok szállítása) miatt mindkét fent említett bűncselekmény miatt büntethető legyen.
- 14 A 273/2004 rendelet célja a 2004/757 kerethatározatban említett magatartás, nevezetesen a tiltott kábítószer-kereskedelem megakadályozása azáltal, hogy a gazdasági szereplőket kötelezik a jegyzékben szereplő anyagokkal kapcsolatos körülmények bejelentésére. Az uniós jog rendelkezései tehát úgy értelmezhetők, hogy egyértelmű elhatárolást kell tenni az e rendelkezések alapján bűncselekménynek minősítendő cselekmények között. A vádlott vagy – mint gazdasági szereplő – a 273/2004/EK rendelet 8. cikkének (1) bekezdéséből eredő bejelentési kötelezettség megsértése miatt, vagy a kerethatározat alapján bűncselekménynek nyilvánítandó valamely cselekmény (a pszichotróp anyagokról szóló törvény szerinti bűncselekmény) elkövetése miatt büntetendő.
- 15 Egy lehetséges másik értelmezés az lenne, hogy a vádlottnak, aki a 2004/757 kerethatározat alapján bűncselekménynek minősítendő, jegyzékben szereplő anyagokkal kapcsolatos cselekmények miatt büntetendő, a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében előírt bejelentési kötelezettséget is teljesítenie kell.
- 16 A kérdés ekkor az, hogy ez milyen következményekkel jár(hat) a *nemo tenetur* elvére tekintettel, többek között az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. és

48. cikke, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény) 6. cikke értelmében. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata és a Charta szerint ez az elv kizárhatja a vádlottal szembeni, olyan információkon alapuló büntetőeljárást és büntetést, amelyeket tőle kényszerítéssel – többek között büntetőjogi szankciókkal való fenyegetéssel – szereztek meg, feltéve, hogy ezek az információk a vádlott által tett, adott esetben valamely dokumentumban rögzített nyilatkozatból származnak. Nem elképzelhetetlen, hogy a vádlott – amennyiben a rendelet szerinti bejelentési kötelezettség alapján saját bűncselekményét jelentené be – ezáltal elkerülhetné a pszichotróp anyagokról szóló törvény megsértése miatti büntetőjogi felelősségre vonást és büntetést, vagy legalábbis e felelősségre vonással és büntetéssel kapcsolatban nehézségek merülnének fel.

- 17 A pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló 2015/849 irányelv előírja, hogy amennyiben a kötelezett szolgáltató jóhiszeműen információkat fed fel, ez nem von maga után semmilyen felelősséget. A 273/2004 rendelet nem tartalmaz hasonló rendelkezést, és ezért – a fent említett irányelvvel ellentétben – nem nyújt védelmet a *nemo tenetur* elvének esetleges megsértésével szemben.
- 18 Ennek fényében felmerül a kérdés, hogyan kell értelmezni a „gazdasági szereplő” és a „körülmények” fogalmat a 273/2004 rendelet értelmében. Amennyiben mindkét kifejezést tágan értelmezzük, aminek következtében ebben az ügyben bejelentési kötelezettség terhelne a vádlottat, a fent említett következmények erőteljesebben jelentkeznének. Más a helyzet akkor, ha mindkét fogalmat vagy a két fogalom egyikét szűkebben értelmezzük. E tekintetben a következőkre lehet utalni.
- 19 A fellebbviteli bíróság ebben az ügyben a „gazdasági szereplő” fogalmat nyilvánvalóan tágan értelmezte, mégpedig oly módon, hogy az olyan vádlottra is vonatkozik, akinek magatartása a kerethatározat szerint bűncselekménynek minősítendő cselekménynek is minősül. E bíróság ugyanis a vádlottat gazdasági szereplőnek minősítette azon megállapítások alapján, hogy vegyi anyagokat hozott el egy vegyi üzemből, és azokat különböző hollandiai helyszínekre szállította, és ott tárolta.
- 20 Ez a tág értelmezés azt eredményezi, hogy minden olyan személy, aki jegyzékben szereplő anyagot szállít és tárol, gazdasági szereplőnek minősülhet, akit – bizonyos körülmények fennállása esetén – bejelentési kötelezettség terhel. Az ezen álláspont mellett szóló egyik érv az, hogy a „gazdasági szereplő” fogalmat a rendelet tágan, nevezetesen úgy határozza meg, hogy az „minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely részt vesz jegyzékben szereplő anyag forgalmazásában”. Így az is elérhető, hogy a rendeletben említett kötelezettségek – amelyekkel a kábítószer-prekursorokkal való visszaélést kívánják megakadályozni – a lehető legszélesebb személyi körre vonatkozzanak. E tekintetben nemcsak a 8. cikk (1) bekezdéséből eredő, már említett bejelentési

kötelezettségről van szó, hanem a 273/2004 rendeletben előírt és a gazdasági szereplőknek címzett egyéb rendelkezésekről is.

- 21 Mindazonáltal a fogalom szűk értelmezése, amely szerint csak olyan (jogi) személyek minősülnek gazdasági szereplőnek, akik nem a kerethatározat szerint bűncselekménynek minősítendő, jegyzékben szereplő anyagokkal való kereskedelmet folytatnak, nagyrészt összhangban van a gazdasági szereplő fogalmának a 273/2004 rendelet módosítására irányuló javaslatban (COM[2012]548) szereplő meghatározásával. A javaslat indokolása szerint gazdasági szereplők „a kábítószer-prekurzorok *jogszerű* kereskedelmében érintett, vegyi anyagokkal foglalkozó gyártók, forgalmazók, közvetítők, importőrök, exportőrök és nagykereskedők”. Ez megerősítheti azt az álláspontot, hogy az uniós jogalkotónak e rendelettel nem állt szándékában „gazdasági szereplőnek” tekinteni minden olyan személyt, aki jegyzékben szereplő anyagokkal bármilyen típusú kereskedelmet folytat, még akkor sem, ha tiltott tevékenységről van szó. Ez az értelmezés az uniós jogban egy olyan átfogó rendszert eredményez, amelyben a 273/2004 rendelet és a 2004/757 kerethatározat tárgyát egymástól független, bűncselekménynek minősített vagy bűncselekménynek minősítendő cselekmények képezik, és amelyben megakadályozzák, hogy a pszichotróp anyagokról szóló törvény szerinti bűncselekményeket elkövető vádlott egyúttal a bejelentési kötelezettség megsértése miatt is büntetendő legyen. Ezen értelmezés szerint a vádlottnak nem kell bejelentenie a jegyzékben szereplő anyagokkal kapcsolatban általa elkövetett bűncselekményeket, ami kiküszöböli a *nemo tenetur* elvéből eredő nehézségeket.
- 22 A 273/2004 rendeletben és a 2004/757 kerethatározatban leírt cselekmények közötti megfelelő megkülönböztetést megkönnyítheti a „körülmények” fogalom olyan, szűk értelmezése is, amely szerint az nem vonatkozik a gazdasági szereplő által elkövetett bűncselekményekkel közvetlenül összefüggő cselekményekre.
- 23 A 273/2004 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének szövege az ilyen szűk értelmezés ellen szól. E rendelkezés ugyanis kiterjed „minden olyan [körülményre], így például a forgalomba hozandó, jegyzékben szereplő anyagokkal kapcsolatos szokatlan megrendelésekr[e] vagy ügyletekr[e], amely arra utal, hogy az ilyen anyagokat eltéríthetik kábítószeres vagy pszichotróp anyagok tiltott előállítása céljából”. Úgy tűnik, hogy ez a jelen ügyben szóban forgó cselekményekre – a jegyzékben szereplő anyagok szállítására és tárolására – is vonatkozik.
- 24 Ha a „körülmények” fogalmat nem kell szűken értelmezni, akkor a jelen büntetőügy értékelése szempontjából még az a kérdés releváns, hogy e fogalom értelmezésekor figyelembe kell-e venni a cselekmények jellegét is, mégpedig oly módon, hogy ezeknek a cselekményeknek a jegyzékben szereplő anyagok harmadik személy részére történő (közvetlen) átadására kell irányulniuk. Ezen értelmezés szerint nem állnak fenn ilyen körülmények, ha a jegyzékben szereplő anyagok szállítása és tárolása azzal a szándékkal történik, hogy azokkal az érintett személy saját maga – egyedül vagy másokkal együtt – kövessen el a pszichotróp anyagokról szóló törvény szerinti bűncselekményeket.

- 25 A fentiekből kitűnik, hogy a 273/2004 rendelet értelmében vett „gazdasági szereplő” és „körülmények” fogalmak különbözőképpen értelmezhetők. Az e fogalmak értelmezésére vonatkozó kérdés jelentőséggel bír a jelen ügy kimenetele szempontjából. Végül a 273/2004 rendelet 8. cikkének (1) bekezdéséből eredő bejelentési kötelezettség hatálya a 2004/757 kerethatározat 2. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerint bűncselekménynek minősítendő cselekményekkel és a *nemo tenetur* elvével való kapcsolatra nézve is következményekkel járhat.

MUNKADOKUMENTUM